

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

לא חני תחילת הקדושה

רש"י צפי' עה"פ (צפ' בשלח) זה קלי ואנוהו וגו' כתב, לא חני תחילת הקדושה, אלא מוחזקת ועומדת לי הקדושה, ואלוקותו עלי מימי אבותי. המחייב לקיים מצוות הוא קדושת ישראל של האדם, וקדושת ישראל באה לנו מאבותינו וגם מזה שאנו ג"כ מאמינים בו ית', ומה דמבואר בגמ' נדרים (טו) שיש כל יחל דרבנן על מנהגים, (כאשר הביא הר"ן לנדרים פא': מחוס', וכן הוצא להלכה בשו"ע יו"ד סי' רי"ד, ודלא כהצנת הרמב"ם צוה, עמש"כ צוה צם' נפש הרב עמ' רל"ה, וצם' צעקצי הנאן סי' ה' אות ז' בשם הגרמ"ס ז"ל), קאי גם על מנהגים טובים שקיבל היחיד על עצמו, וגם על מנהגי הקהילה מדורות הקודמים, וכנראה שכמו שיש שבועת היחיד, כמו"כ יש מושג של שבועת הציבור, שהקהילה נחשבת כחטיבה אחת שיכולה לקבל על עצמה שבועות המחייבות אפילו על הדורות הבאים (עי' תשו' לפנת פענח ח"א סי' קמ"ג, ועי' מש"כ במאמר השבע השביע בית יצחק חוברת ל"ט עמ' תקי"ג, תשס"ז).

וענין חמור הוא לזיהר במנהגים, ועי' מהרי"ל (הלכות יום כיפור אות יא), שמתה צחו הנעירה, ותלה הדבר בעונש מן השמים על ששינה צפרטי המנהג של אחד פיוטים (וע"ע צוה צם' שדי חמד מערכת מ"ם כלל ל"ח), ואולי כונתו צוה, שאם איננו ממשיך במנהגי הדורות הקודמים, א"כ אינו כדאי ליתן לו ילדים, כי לא יהא כאן שום המשך הדורות להבא, דענין ברכת בניס גדרו – בכדי שיוכלו להמשיך המסורה, ואכל מי שאיננו ממשיך המסורה, ל"ל בניס.

ורבינו הגרי"ד ז"ל היה מאד מקפיד בכל המנהגים שזכרו בשו"ע אפילו במקום שכבר כתב המשנ"צ שמנהגים אלו כבר נתבטלו (ועי' מש"כ צם' נפש הרב עמ' כ"ד "מנהג ישראל תורה היא", ושם עמ' רפג, וצם' מפני הרב עמ' רעז).

ובמקום שיש סתירה בין דין ומנהג, פשיטא שאין לנהוג במנהג, דעיין גמ' ברכות (ו): כל הרגיל לבוא לביהכ"ס ולא בא יום אחד, הקצ"ה משאיל צו...אם לדבר מצוה הלך, נוגה לו וכו'. ובתשו' משיב דבר להנצי"צ (ח"צ סי' מ"ח, ושם ח"ד סי' ו') ביאר דרגיל לבוא, הכונה, שכן נהג ג"פ רזופים, וממילא מנהג זה מחייב מטעם נדר (מדרבנן), כגמ' נדרים (טו), ואם לדבר מצוה הלך, ר"ל, שהיתה סתירה בין מנהגו (להתפלל בצבור צביהכנ"ס) ואיזו מצוה, אז מחוייבים לקיים את המצוה, ולוותר על המנהג. וכן הסביר הגר"י גוסטמן ז"ל (קונטרסי שיעורים סוף מס' קידושין, בענין ספיקא דרבנן לקולא ודיני מנהג אות טז) בכונת הרמב"ם (פ"י מק"פ הי"א), שיש מצוה לללות את כל הק"פ ביחד, ומטעם מנהג אין לאכול את שומן הגיד, וכל השנה כולה נוהגים במנהג ההוא חוץ מליל פסח, שעומדת לפנינו הסתירה שבין הלכה גמורה ומנהג, ומן הצורך לוותר על המנהג צכה"ג. וכן עדגמ"ר ליו"ד (רס"י רי"ד), שרק נריכים התרת נדרים כשרוצים לבטל מכל וכל מנהג טוב שנתקבל, אבל במקום שעה"ד שקשה מאוד לשמור על המנהג, הדבר מובן מאליה שמפעם לפעם במקרים צודדים יהי' צורך גדול לוותר על המנהג, וצכה"ג א"ל להתרת נדרים. וצם' פסקים ותקנות של רעק"א (הו"ל הג"ר נתן געשטטר, ז"ל) הוצא, שבשעת מגפת החולי הנוראה (בשנת תקצ"א) הורה רעק"א להשמיט כל הפיוטים מתוך התפילות של ר"ה ויה"כ, בכדי למעט כל מאי דאפשר את הזמן שכל הצבור ביחד סמוכים זל"ז, (כדי למעט כל מאי דאפשר בצכנה), וכנר' שלא היו נריכים לשום התרת נדרים, כמו

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

דקיי"ל דפ"נ דוחה כהת"כ, וא"צ להתרת נדרים. ועל כגון דא כתב צחי' הגרי"ז הל' שציתת עשור (צקשר להוראת אציו הגר"ח"ס, להאכיל לחולה שכבר יצ"ס כל צרכיו, אשר כן הי' הפסק המקובל בוואלאז'ין עוד מימי מייסד הישיבה הגר"ח מוואלאז'ין, כאשר כן הביא הנז"צ בצאורו לשאילתות בשם הנחלת דוד - צס' העמק שאלה שאילתא קס"ז אות י"ו. וכן הביא הגרש"י ז"ל, צס' מועדים בהלכה עמ' פ"צ) שאין הענין שאציו (הג"ר חיים) הי' מיקל בהל' שבת, חלילה, אלא שהי' מחמיר בהל' פקו"נ.

ועלינו ללמוד ולנהוג בעקבות רבותינו הגרעק"א ור"ח מוואלאז'ין והגר"ח"ס ועוד, להחמיר בעניני פקו"נ, וזלית ברירה לוותר פה ושם על איזה מנהגים קדושים כדי למעט צומן שהכל מתאספים יחד לתפילה צביהכנ"ס, צכדי למעט צסכנה.

ונקוה שלשנה הצאה ישונו הענינים לכמות שהיו, ויהיה העולם כמנהגו נוהג, ונשוב לקיים את כל ההלכות והמנהגים כדבעי.

צבי שכטר
עש"ק פר' כי תבוא
ט"ו אלול תש"פ